Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет араделл 1923 шера дениз ◆ ШОАТТА, 12 ИЮНЬ, 1982 шу. ◆ № 70 (6636). ◆ Мах 3 кеп.

СССР 60 СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЯШТА НАКЪАДОЛХАШ

КПСС обкомен НГӀАССР Министрий Советеи

ДОАКЪАРА ЙОАКХО Е ЯЛАТА САННА

Хаоттама зьалаш дика нийсдаларо а колхозийи совхозийи материально-техническии кхоачамаш хиларо а торо хулийт укх шера июне—июла эрий тӀалхиначеи дӀайийначеи бальцех, хьун оасай участкашкара, лоамашкарча цонашкара дика дукхагӀа йол, сенаж, бальций хьоар кийчде.

Колхозий, совхозий, г. Грознерча а республика районашкарча а промышленни предприятей коллективаш йол, силос, сенаж, бальций хьоар кийчдара хьинаре болх бе оарцагӀа бахар духьа КПСС обкома бюроси Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советои доакъар Ӏалашдара йола месячник йӀальхьэй 1982 шера 15 июле кхаччалца. Цу юкъа йол, сенаж, бальций хьоар кийчдара йола заданеш оттаьй районашта.

КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, юрта боахама министарсво, кхыйола юртбоахама ведомстваш, НГӀАССР Госкомсельхозтехника, партийни, профсоюзни, комсомольски, организацеш, колхозий а совхозии а кулгалхойи специалисташи декхарийла ба КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленума решенеш дӀайовзийтара ударни месячника заданеш толаме кхоачашъэра массово-политически болх дӀабоаржаба.

Доакъар Ӏалашдеча шерра пайда эца беза моральни материальни стимулеш, КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи «1982 шера хьукъам чуэцилга Ӏалашдара, юртбоахама продукташ кийчъяра кхы тӀа де дезарийи 1982—1983 шера хьайбаш толаме Ӏаьгара дахарен хьакъэдьарча» соцам тӀа лаьрхӀача тайпара.

1982 шера 6 маерча КПСС обкома бюрои НГӀАССР Министрий Советеи соцам тӀа чӀоагӀъаь доакъар кийчдераи цар дикал лакхъяраи районашта колхозашта, совхозашта юкъе кържача акъа условеш шоаш йолчча юс.

ДИКА ХЬУВКЪАЕРГЬЯ

Тха совхозе дӀаювча юртбоахама культурашта юкъе йокха моттиг дӀалоаш хьажкӀаша. Цхьакха а шу дӀадахадаш оаха 700 гектар хиллал ялата лаьрхӀа йола хьажкӀаш дӀа ца юэш. ХӀаьта укх шера кхы а 50 гектар дукхагӀа дӀайийний. Бакъда, массаза а цхьатарра хилац тха хьажкӀаш лелаераш бовкхаш бола хьувкъам. Къьастта эсала чакхдаьнхар оаха цхьайтталагӀча пятилетка хьалхара шу. ПланагӀа хӀара гектара тӀара 28 центнер фуъалъяьда хьажкӀаш чуэца декхарийла дар тхо. Цхьабакъда, оӀара гектара тӀара 20,5 центнер мара янкха вӀаштӀехьдаланзар тха совхоза. Иштта лоха хьувкъам баккхара беррига бехк духхьала хьажкӀаш лелаерашта дӀатӀабиллача а нийса хуртдац. Укхаза, ала доагӀа дӀададача шера хаоттама хьалаш во хиларах тха ахархошта хьалхашка дукха халонаш нийсъеннилга. ЕррагӀча ахкан замалахьа йоцъал лаьттар. ТӀакха тха боахама хьажкӀаш дӀакхи дола дерригга лаьтташ хиш дехиаш дац. Кхоачам аллал тоъаш ящар из культура кхеира мел эшаш йола техника а.

ХӀаьта а нахайола хьажкӀаш лелаю звенош лоархӀамир шоай декхарга. Масала, Израилов Сулимана кулгалдеча звеноша чубоатӀача механизаторий вӀаштӀехьдаллар хӀара гектара тӀара 28 центнер хьажкӀаш чуэца. Иштта, дика толам баьккхар аз кулгалдеча коллективо а. ХӀара гектара тӀара 30 центнер хьажкӀаш чуэцир оаха. Цо хьехаш, совхозе хьажкӀаш чуэцара план [illegible] ба яра бакъал массе а болча хьажкӀаш лелаеча коллективаша цхьатерра бехктокхаш а деташ шоаи бола дӀа [illegible] нийса вӀаштӀехь [illegible] дола. [illegible]

[illegible]

Из дика кхета а деш укх шера хуртболча хьувкъама уйла е гурахьа хьажкӀаш чума ийщанге доладелар тхо. Къаьстта терко ю оаха лаьтта леладара йола культура лакхъяра долча гӀулакхах. Лаьтта дика тоа а даь, минеральнии органически удобренеш тайса хьаьдир. Ӏан замалахьа а дагӀанзар Ӏохайша. Болх беш хилар хьажкӀаш лелаяра гӀулакх Ӏомадеш, укх кхеяра кхыча боахамашкара дика опыт хьайовзинташ совхозе хьайийллача курсашка. Тха агрономаша дукха занятеш дӀайихьар кердача индустриальни технологех хьажкӀаш хьалкхеяр дувцаш. Тха механизаторави мастерскера болхлойи ханнахьа оарцагӀа а баьниа дика тоаль дӀаоттайир еррига техника.

Уйла йир хаоттама хувцамаш ловрг а долаш, цуна духьалъотта низ дӀа а кхоачарболаш дика хьувкъам луш дола хьажкӀий фу лахара. ХьалхагӀа оаха еррига хьажкӀаш дӀаюра «Одесски-10» яхача сортах дола фу а тосаш. Бакъда, тхона гуча даьлар тха хьалвиннa дукхаз а динагӀа «ССК» яха Вел-гереки гибрид хьувилга.

Цхьаькха цаьа хӀама а да белгалдаьнкха дезаш. ХьажкӀаш лелаяра къаьстти звенои вӀаштӀехкар пайдане гӀулакх дола кхета а деш, тха совхоза кулгалдоно вӀаштӀехкар лаьрхӀа кхаьти йола хьажкӀаш кхеира йола специализировани звено. Царна дӀаеннай мел эшаш йола техника а. Цул совгӀа, тха хьажкӀаш лелаерий балла тӀара белам сов баьнхара кулгалдона доал деннад планагӀа йоатӀачул дукхагӀа чуийцача хьажкӀех 50 процент тхона хьалуъаш аьнна.

Цу тайпарча дикача гӀулалаша вӀаштӀехьдийнтар тха совхоза къахьегамхошта укх шера бӀаьсти догӀаш долаш ба [illegible] а [illegible] ялата лаьрхӀа йола [illegible] дӀае 760 гектара [illegible]

[illegible]

А. ИСРАИЛОВ.
Урус-Мартановски район «Красноармейски» совхоза хьажкӀаш лелаеча звенои доьшахо.

ХЬАЙБАШТА — ШОРТТА ДОАКЪАР

ДУКХАГӀА ӀАЛАШДЕРГДА

Ялх бӀаь гектар люцерна я «Надтеречный» совхоза. Цох сенаж кийчъеш болхи къахьегамхой. Царна юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагӀа къахьег комбайнераша Битиев Абоязитеи Зайнаев Зайндеи. Люцерна хьакха а хьокхаш Ӏоеха цар. Царех хӀара механизаторо шишша балха норма кхоачашъю дийнахьа.

Технологе дӀа ма деххара кийч а еш шурий-товарни ферма юхе кӀоага чу йол сенаж.

Делхъа ха хиннаяр фермана дукха гаьна а доацаш долча люцерна кхай тӀа тхо нийсденнача хана. Шоай ма хулла лохеи дикеи хьокхар из комбайнераша. ХӀаьта цар хьакха а хьекха Ӏойилла люцерна шоай тракторашца тетташ хьагулйора Дениев Хьусенеи цуца болх беш волча комсомольца Нунаев Мовлдеи. Шиннe а бехк болккхилга йоацаш Ӏенеи дикеи бора болх.

Люцерна тӀайотташ болча Хутлиев Шамханеи Сайдулаев Аладеи лелаеча агрегаташа а цхьан минута ца соцаш болх бу.

Иштта, конвеерагӀа дӀабода тӀа-тӀа сих а луш доакъар кийчдара вӀаштӀехьбаьнкха болх.

Доакъар хьатӀахкухьаш боахкача болхлоиша юкъе къаьстта хьинар айдена къахьег шофера, КПСС члена Макаев Ӏисие, трактористa, КПСС члена Имсультанов Ӏаьлас, шофераша Габаров Ахьмадеи Истанов Ӏумареи.

Цар санна оасарле лакха йолаш болх бу кӀоага чу сенаж Ӏотеӏаеш боахкача гусеничии тракторыш лелаеча Паичуев Албастеи Кукиев Султанеи.

80 гектара тӀара люцерна хьекха баьнаб совхоза механизатораш. ХӀаьта 420 тонн сенаж а кийчъяй. Цар лерхӀ из маьхе дола доакъар планагӀа кийчде доагӀачул дукха дукхагӀа кийчде.

М. ХУМАДОВ,
Надтеречни районни газета болхло.

БОЛХ-ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГӀА

(ФОТОРЕПОРТАЖ)

Укх шера шоай хьайбашта шортта доакъар кийчде торо йолаш ба «Назрановскии» совхоза къахьегамхой. Дика хьийкъай совхка гурахьен укх шера бӀаьстийи доакъара лаьрхӀа дӀайийна культураш. Кист-киста дийлкача догӀаша чӀоагӀа дегӀайоалаьй даьлӀеннашара баьцаш а.

Доакъар кийчдара йола кампани толамe чакхъяккхара дерригa шоай низаш оарцагӀдаьха баьцаш хьекхача, царех витаминни хьоар доаккхача къахьегаш боахи механизатораш, мугӀарера болхлой. 10 июнь хьатӀаотташ раисах 1300 тонн силос чуеллий, 60 тонн баьца хьоар даьккхад, 120 гектара тӀара люцерна хьекха Ӏойиллай йол кийчъяра. Хьакха йолаьй цонашнара баьцаш а.

ТӀа-тӀа сиалуш латт доакъар кийчдара балхаш. Дика дӀадоладаьд уж Плиевски отделене. Цига белгалваьнкав Т-40 яхача марках йолча тракторах йоаллача погрузчикаца йол тӀайотташ вола Къахьегама Сийлен III степена орден лелаеш вола Ведзижев Жабраил. Массехк минут мара ха эшаш йоккха балха опыт йолча механизатора доакъар кхоачъара лаьрхӀа кийчъаь тракторни тележка бухь боаннхаш аьлах етта a етта дӀайохийтиш. Цо иштта хьинар ца кходеш болх барах къахьегама оасарле лакха йолаши нормаш тӀехкхоачашъеши болх бу йол дӀакхухьаш лелача тракториста а. Царна юкъе къаьстта дика болх бу Оадоев Хаматхана.

Жабраилаца социалистически яхье а яьина хьинар айденна къахьегаш во къона механизатор Келигов Махьмад. Юкъера лаьрхӀача планагӀа хьалъэца йоатӀар 10 гектар йолаш хӀара дийнахьа 15—19 гектара тӀарча аьлах тонхораш ю Келигова.

Дн юккъа хӀака делхац аьнаш, делхача догӀаша чӀоагӀа духьале ю доакъар кийчдеш бовхкача болхлошта. Хаоттама хьалашта духьала шоай говзал, опыт, хьинар даьккхад цар. Хьекха Ӏойилла люцерна, буц йокъа ца луш дикка ха йоакх. Цу гӀулакха дукха уйлаш лья Плиевски отделене управляюще Оадоев Саланигре. Йокха опыт йолаши хӀамах дика кхеташи механизатор хилара цуи вӀаштӀехьдаьнад пресс - подборщиках йоакха цхьайола уалаш дӀа а лаьхфо детташ буц йокъаергйолаш из кийчъе. Из бокха лоархӀам болаш йола рационализаторски предложени Саланигре шоай балха юкъе йоалаярах къаьстта сихагӀен дикагӀен дӀабода люцернахи кхыча баьцехи йол кийчъяра бола болх.

Укх шера шоай хьайбашта 2500 тонн йол, 400 тонн баьца хьоар, массехк эзар тонн сенажи силоси кийчъе езаш ба совхоза къахьегамхой. Цу гӀулакха отделенешка лаьрхӀа вӀашагӀ а ехка болх беш а механизировании звенош.

СУРТАШ ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа): Ведзижев Жабраил, Оадоев Саланигра, Келигов Махьмад; лохехьа: ферме дӀакхухьаш латт кхай тӀара йол.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

Шоаш укх юбилейни шера тӀайийца доккхий социалистически декхараш тӀехкхоачадеш хиларах лаьца редакцега хоам бир «Горскнефть» НГДУ планови отдела начальника Е. Иванниас. ДӀабахача пхе бетта планал совгӀа мехкдаьттахоща даьккхад 8200 тонн «Ӏаьржа дошув». Ер шу доладелча дениз заданел совгӀа маьхала лаьккхай цар 210 эзар гаргга сом мах бола товарни продукци. Къахьегама оасарле лакхъяра заданеш зни процент тӀехкхоачашъяьй цар. Планал совгӀа укх шера мел даьккха мехкдаьтта из лакхъяра чотагӀа доаккха да. Шоай производствени хьокхамаш тӀа-тӀа тоалеш къахьегача мехкдаьттахоша тӀехкхоачашъяьй июна хьалхарча декада задани а.

Даим социалистически яхье аьнача цехашта керто латташ хьайоагӀа Газиев Каит Юсупович керте латтача мехкдаьттеи гази йоахача цеха коллектив. Ер шу доладелча дениз таханарча дента кхачалехьа духхьал цо ше планал совгӀа даьккхад 8100 тоннал чухьнахьа доацаш дола мехкдаьтта.

* * *

«ТӀехьабусараш боацаш бо болхӀ» яхача девизагӀа шерра социалистически яхь йоаржалча Карабулакски химически реагентий заводе цхьанкха цех, смена е бригада яц укх юбилейни шера плани тӀайийца декхараши толаме кхоачаш ца деш тӀехьаюсаш. Иштта цар къахьегар бахьан долаш завода коллективо ер шу доладелча дениз планал совгӀа маьхала яьккхай 23 эзар сома маьха товарни продукци, заданел совгӀа арахийцай 30 эзар гаргга сом мах бола палови продукци, цу даькъе бӀаь тонн гаргга тайп-тайпара химически реагенташ а арахецаш. Къахьегама оасарле лакхъяра задании цхьа процент гаргга тӀехкхоачашъяьй.

Предприятерча цехашта юкъе керттерчарех лоархӀаш хадданза социалистически яхье хьалха латташи я химически реагенташ арахецача Коломыцев Александр Дмитриевича кулгалдеча цеха коллектив. Заводе заданел совгӀа арахецача продукцех еррига хӀана яц аьнка цо арахецаш я.

* * *

ДӀадахача шера Еррингсоюзни социалистически яхье котъяьннача Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене СМУ-7 коллективо лаьрхӀдалийтац шийн къахьегамо толамаш укх юбилейни шера а. Шийн кхаша гӀишлон балхаш дара пхе бетта план толаме кхоачаш а я, пхе беттен кхт дийнахьен генподрядагӀа цо задането совгӀа кхоачашдаьд шовтакъа эзар совгӀа сома маьха гӀишлон-монтажни балхаш. Соазна укх хана хиннача 1,7 процент лакхъяьй къахьегама оасарле.

Белгалдаьнкха дезаш да СМУ-7 коллективо дерригa кхоачашдеча гӀишлон балхех 60 процент дараш бригадни подрядегӀа къахьегача хозрасчетни коллективаша кхоачашдеш хилар. Уж кхоачашдераш я хьалха хиннача шийтта комплексни бригадах вӀашагӀъелла Слотыкайло Николай Андреевич, Сергеев Борис Михайлович, Ишкишин Юрий Федорович, Арутюнянц Адам Мартынович керте латтача йиъ хозрасчетни бригада коллектив. ХӀара сменагӀа нормаш 140 — 150 процент кхоачаш а еш, хьинаре къахьегача цар укх шера хьалхарча ах шера план кхоачашъяь тоъал ха я.

* * *

СССР-ен Нохч - ГӀалгӀайчен автономен сийлахьча юбилейшта къахьегама совгӀат кийчдаь накъаяхара шун коллективо тӀайийца доккхий социалистически декхараш кхоачашдара даькъе миштa ка йоал шун аьнна тха корреспондента даьча хаттара жоп а луш, «Октябрьнефть» НГДУ воаккхагӀволча экономиста Соломатин Сергей Ивановича аьлар:

— Укх шера цхьа бутт дӀабахийтабац тха НГДУ мехкдаьттахоша паччахьалкхен плани тӀайийца декхараши ханал хьалха кхоачаш ца деш. Цудухьа ер шу доладелча дениз иттлагӀча июнага кхачалехьа цар планал совгӀа даьккхад ворхӀа ахи эзар тонн мехкдаьтта. Духхьал пхе бетта заданел совгӀа цар маьхала яьккхай 183 эзар сом мах бола товарни продукци. Къахьегама оасарле лакхъяра паччахьалкхен план шиъ ахи процент гаргга тӀехкхоачашъ.

Мехкдаьттеи гази йоахача управлене эггара дикагӀа производствени толамаш даьхачарех я Ервандян Клим Баласанович керте латтача цхьоалагӀча цеха коллектив. Укх юбилейни шера духхьал цо ше планал совгӀа даьккхад пхи эзар гаргга тонн «Ӏаьржа дошув».

ХЬИНАР АЙДАЬ КЪАХЬЕГ

Назрановски районе эггара дикагӀен, цӀенагӀен, мергагӀен йола шекара свеклаш хьалкхею совхоз-техникума болхлоша — яцдархоша. 1979 шера дениз из маьхе йола культура хьалкхеяраи паччахьалкхенна дӀалларан районе хьалхара моттиг йоалаш хьабоагӀа уж. Цига къаьстта белгалбаьннаб Барханоева Лиза, ДаурбековгӀар Мадинат, Лиониаи, Алимат МурзабековгӀар Айзани Лизаи, ХамхоевгӀар Мухьмади Розаи, Чариева Аминат, Медарова Лиониаи, кхыбараш.

Яцдархоша дош деннад сийлахь йоккха юбилейн йолча укх цхьайтталагӀча пятилетка шоллагӀча шера кхы а дикагӀа хьувкъам болаш шекара свеклаш хьалкхее.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
Назрановски свеклопункта заведующи.

Даьхен совгӀаташ дӀаденнад

Дукха нах гулбеннабар самарднийнахьа Къаьнарча промыслашкарча Пролетбата цӀерагӀча клубе. Укхаза бар республика буровой, мехкдаьтта доаккхача предприятей, хӀаьта иштта партийни, советски, общественни органий а викалаш. Уж баьхкабар «Грознефть» объединено дикагӀболча скважинаш хьалъеча эггара доккхагӀа толамаш даьхарашта паччахьалкхен совгӀаташ дӀалуча.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл деш КПСС Центральни Комитета члена, парто Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова аьлар. Даьхен совгӀаташ далар — «Грознефта» еррагача коллективо мехка энергетически баланс дегӀайоалаеча карагӀдаьнна доккхий гӀулакхаш хьахокхаш хӀама да. Цо белгалдаьхар мехкдаьттахошта а республика беррагача къахьегамхошта а хьалхашка латта КПСС XXVI съезден КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумен решенеш кхоачашъяра дола декхараш.

Гулбеннарашна чӀоагӀа тӀоараш тохаш сий а деш буровоий йоккхача группана А. В. Власова дӀаелар орденаши медалаши.

СовгӀаташ деннарий цӀерагӀа къамаьл дир Халкъий доттагӀала ордена кавалера Старогрозненски УБР буровой начальника В. Д. Швецовен «Знак Почета» яха орден еннача Грозненски УБР бурильщика тӀаича Б. У. Умтеевен. Цар дош дела даьттан чӀенаш тохкаре ша скважинаш хьалъеча кӀоаргача моттигашка бийдал йоалла моттигаш эзача керда доккхий толамаш доахарда, аьнна.

Мехкдаьттахой [illegible] да обкома председателя [illegible] Зуккова «Грознефть» объединене [illegible] викалашьа дӀаелар [illegible] социалистически яхье [illegible] [illegible] хьожаь [illegible] нефтедобычи отрасла профсоюза ЦК [illegible] Цо [illegible]

СовгӀаташ дӀаелча хана [illegible] КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретарь [illegible] Н. Дмитренко а НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. Я. [illegible]

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

◆ ПРАГА. Укх пятилеткагӀа 300 эзар гаргга СССР-а лаьрхӀа мотоцикл хьалъеш чехословацки предприятена. Тынец на Сазаве яхача гораде[illegible] заводо [illegible] советски мехка «Ява» яха [illegible] мотоциклаш. [illegible]

[illegible]

[illegible] советски [illegible] технически [illegible] станци. «Ява» яхача мотоциклашта ремонт яреи гӀулакх дареи механикаш кийчду [illegible] учебни центр хьачча.

◆ ГААГА. Укх шера май [illegible] Голландие [illegible] 519 000 [illegible] [illegible]

◆ КАБУЛ. Афганистана журналистий Союза Центральни совета [illegible] [illegible]

[illegible]

(ТАСС, 11 июнь).

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Политически къахьегамен хьинар айденна вай мехкарча къахьегамхоша тIаьийцар КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленума решенеши «СССР-н Кхачан программах» йоьла новкъоста Л. И. Брежнева цига ль доклади. ИшттачоагIа раьва хиппа тIаьийнар Пленума решенеш Нохч-ГIалгIайн АССР къахьегамхоша а.

Белгала мел лькъа 1982 шера заданеш толаме кхоачаши тIехкхоачиш е лерхI цар.

1982 шера дIабахача пхе бетта дахьхача къахьегама толамий итогаш яьй заводашка, фабрикашка, гIишлоиш еча, колхозашкен совхозашкен, транспортни организацешка, республикерча кхыча организацешка. Цу итогаша къаьгга хьахьокх шоай хьинар кхоца деш къа а хьегаш, лакха производствении толамаш доахаш йола коллективаш республике кIезига ца хилар. Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша пхе бетта планал совгIа маьхала яьккхай ялх миллион совгIа сома маьха тайп-тайпара продукци.

Керттерча производствении хьокхамий заданеш кхоачашъяьй промышленноста лоархIамегIарча доакъоша. Царех да мехкдаьтта доаха, мехкдаьтта чакхдоаха, газови, энергетически, машинаш ечен металлообработкая кхачан, промышленноста кхыдола доакъош. Мехкдаьттен газ, электроэнерги яккхара, машинаши оборудований, кIир, етта кирпишк, швейни изделеш, кхачан промышленноста кхыйола продукташ, арахецара план а кхоачашъяьй.

Республикерча мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхад 56 эзар тонн мехкдаьттен 52 миллион кубически метр газ.

Шоай производстверча торонех бизза пайда а эцаш, толаме кхоачашду шоаш тIаьийца социалистически декхараш дукхача машинаш еча предприятей коллективаша.

Пхе бетта планал совгIа «Красный молот» завода коллективо арахийцай 316 эзар сома маьха продукци, соахка цу юкъа хинначул арахийца продукци 11,6 процент дукхагIа хилар.

Шоай плановий заданеш тIехкхоачашъяьй «Пищемаш», «Электроприбор», Электромеханически, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни, «Промавтоматика» НПО опытни, Грознески ремонтно-механически, кхы дукхача заводий коллективаша.

Культурно-бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш дукхагIен дикагIен хилийтара тIаерзаяь мероприятеш чакхъяхарах республикерча предприятеша 1981 шера цу юкъа арахийцарел 3 процент дукхагIа арахийцад уж товараш.

Бахача наха эша товараш этара дукхагIа тIаьхийтад укх предприятешка: «Оргтехника» ПО «Электроприбор» заводе — 9 процент, «Красный молот» заводе — 12 процент, Грознески ремонтно-механически заводе — 7 процент, «Промавтоматика» НПО опытни заводе — 13 процент, хьун боахама министерства предприятешка — 24 процент.

Производственни объединенешкен предприятешкен чIоагIа йовкхо яьй болх беш йолча оборудованега дукхагIа продукци арахецийтара, къахьегаш бараш дукхагIа а ца хулийташ. Царех я ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент», «Электроприбор», Грознески ремонтно-механически, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводий, «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене коллективаш.

Юкъарча производства эффективность лакхъяра тIаерзаяь мероприятеш а чакхъяьхай производственни коллективашка, цох хьинар дика а ди.

Лакха производства эффективность хилийтай 20 совгIа йолча производственни объединенейи предприятейи коллективаша, цига тIа мел кхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа тIакхийттай.

Еррига республика хьаийцача къахьегама овсарле лакхъяра заданеш 100,2 процент кхоачашъяьй, цу даькъе республикански довлахьарча предприятеша — 101,7 процент.

Соахка укх хана хинначул къахьегама овсарле лакхъяьй «Красный молот» заводе — 11 процент, Грознески ремонтно-механически заводе — 22 процент, электромеханически заводе — 9 процент, ГI. Ахриева цIерагIа заводе — 19 процент, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводе — 41 процент.

«Планировани тоалра, производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воллейтта чIоагIъяра» хьанъехьарча КПСС ЦК-н СССР Министрий Совета Социалистически республикера 64 предприятий производственни объединени кердача хьалашка яьна болх бе йолаенай, уж хул ерригача предприятех 49 процент яраш.

Пхе бетта баьча балха итогаш йича тучадаьннад нормативно-цIена продукци арахецарах болча балхах оценка луча производственни объединенейи предприятейи коллективаша планаш толаме кхоачаш е еш, арахеца продукци дукхагIа хилийта хилар, цар кхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план, цхьаи болхлочоа лаьрхIача арахеца продукци соахкарчул дукхагIа хиннай, арахецача продукце дикал лакхъеннай. Производствана юкъе керда техника, дикагIйола технологи кхахьара, доагора-энергетически материальни ресурсаш кхоара тIаерзаяь мероприятеш чакхъяьхай.

Кердача хьалашка а яьна болх беча предприятей балха хьокхамаш лакхагIа да маьхала яьккхача продукцех оценка а луш болх беча предприятейчарел.

Цхьабакъда, паччахьалкхен планаши тIайийца социалистически декхараши кхоачашдац цхьайолча участкай, цехий, производствай коллективаша, планови заданеш кхоачашъяьяц шоай торонех кхоачамехя бизза пайда ца ийбаьча цхьайолча предприятей коллективаша а.

Пхе бетта итогех продукци маьхала яьккхара план кхоачаш ца еш тIехьаюсаш я ялх предприятий. Царех я шурий промышленноста объединени, Назрановски трикотажни фабрика, хьун боахама министерства кхоъ мехлесхоз, Аргунски сельхозтехника.

Цу предприятей коллективаша пхе бетта маьхала ца йовккхаш йиса продукци 1,3 миллион сома маьха я.

Дукхача хана деназ тIехьаюсаш йолча цементни завода коллективо кхоачашъяьяц нормативно-цIена продукци арахецара пхе бетта план. Пхе бетта цементни завода коллективо ара ца хецаш йисай 72 эзар тонн цемент, е планагIа лаьрхIачул 28 процент кIезигагIа.

Массаза санна къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа арахеца продукци дукхагIа в ца хулийташ болх беш йола предприятеш а л. Из дIахо йодача хана ла мегаргдолаш дац.

1981 шера пхе бетта арахийцачул кIезигьяьй хьаеш йола продукци Назрановски трикотажни фабрике, Ермоловски, Сунженски, Грознески, Шелковской мехлесхозаша, металлически тара заводе, кхычахьа.

Производства эффективность лакхъяра де доаар да къахьегами ресурсех дикагIа пайда ийбар. Хилахето в цхьайолча предприятешка лоха я къахьегама дисциплина, йоаю балха ха, из бахьан долаш кхоачашьяц къахьегама овсарле лакхъяра план.

Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта план кхоачашъяьяц 22 предприяте е республикерча предприятеех хIара нуриййталагIчо. Цу хьокхама даькъе тIехьаюсачарех я «Нефтехимзапчасть» завода, Назрановски трикотажни фабрика, шурий промышленноста производственни объединене, «Аргунводопром» объединене, Ачхоъ-Мартанови завода, кхыча предприятей коллективаш.

Цхьайолча предприятеша соахка укх хана хиннач лохъяьй къахьегама овсарле. Царех я ЧИУС-а Грознески эшикабетона конструкцей завод, Нохч-ГIалгIай карьероуправлени, Грознески ремонтно-механически предприяти, Грознески металлически тара завод.

Кхом бара тIехьа къовсам а доаттабеш материальни доагорси ресурсех дикагIа пайда ийбара йола мероприятеш чакхйоах республикерча производственни объединенешкен предприятешкен. Цу балха тIа дика хьокхамаш даьхад Ленина орден лелача «Грознефть» производственни объединене, «Красный молот», «Трансмаш», «Пищемаш» заводий, производственни швейни объединене, кхы дукхача предприятей коллективаша.

1982 шера хьалхарча квартале «Красный молот» заводе йовш йола материальни ресурсаш соахка йоаеш хиннарел кIезигьяра чотагIа кходаьд 380 тонн Iаьржача металла прокат, 710 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 211 гигакалори йовхала энерги.

«Трансмаш» заводе кхояьй Iаьржача металла 346 тонн прокат, 31 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 40 гигакалори йовхала энерги.

Цхьабакъда, республике йолаш я йоагIачул дукхагIа материальни ресурсаш йоаеш йола коллективаш. Укх шера хьалхарча квартале оттальча нормал дукхагIа электрически йовхален энерги йоаьй цементни заводе, доагори йовхала энерги йоаьй «Терек» яхача производственни объединене.

Шоай низаца гIишлон балхаш дара пхе бетта план 104 процент кхоачашъяьй республикерча подрядни гIишлон организацеша.

Паччахьалкхен план кхоачаш а ль, шоай низаца гIишлон балхаш дегIадоаладар ЧИУС-а №№ 2, 9, 11 йолча гIишлон-монтажни управленей, ПМК-105, «Грозтрубопроводстрой» треста, «Центрпромэкскавация» яхача треста Грознески СМУ, «Грознефть» объединене РСУ, СМУ, кхы дукхача подрядни организацей коллективаша.

Цхьабакъда, дукхача подрядни гIишлон организацей балха тIа цIенхаштара кхоачамбоацараш нийслу. Пхе бетта программа кхоачашъяьяц гIишлон управлене ПМК-245, СМУ-5, СМУ-8, СпецСМУ, ПМК-155, «Ювмонтажавтоматика» треста СМУ, «Кавэлектромонтаж» треста МУ, кхы цхьайолча организацей коллективаша.

Дукхача подрядни организацеша чIоагIа мела леладу боахама механизм эргаяккхара дIадехаш дараша хьенжа шоай болх вIаштIехьбоаккхилга. Товарни гIишлон продукце ах шера план кхоачашъяра даькъе чIоагIа тIехьаюсаш хьайоагIа «Орджоникидзетрансстрой» треста СПМ-131, «Чечингсельстрой» треста, «Чеченингушводстрой» гIишлош еча управлене коллективаш. Укх тIехьаюс социально-культурни гIулакхашта йола объекташ — наха чубахара доли цIенош, школаш, кхыйола объекташ хьалъяра даькъе.

ХIинз къахьегама коллективашка ювцаш я КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш. Республикерча дерригача доакъой къахьегамхой сийлен декхар да 1982 юбилейни шера планови заданеши тIаьйша декхараши толаме кхоачашдар.

Кхоана—яйгача промышленноста болхлой Ди

ДУКХАГIА ХИЛИЙТА ДИКА ТОВАРАШ

Халкъа боахам тешаме догIаахара ларда тIа советски наьха хьал-торо дIахо айир цхьайтталагIча пятилетка керттери декхар лаьрхIад КПСС XXVI съездо. Из декхар кхоачашдеча боккха лоархIам болаш да производство шеръяри халкъа эшаш дола товараш дукхагIа а дикагIа арахецари. КПСС XXVI съезде Н. А. Тихонова белгалдаь ма хиллара, укхаза къаьстта лоархIам болаш да инициатива гойтилга, тIагIертта болх белга, яйгача я кхачан а промышленносте араш санна, еллайоккхача индустре а кхоачамаш торонаш йилзагIа карара лела. Сага цIагIа дог гIозален беркати дахьаш дола хоза-дика хьадаь бараш, кога буха гIирс хьабар товараш арахецаш мел волча сага сийлени профессиональни доккхал дарси гIулакх да.

Халкъа эша товараш дукхагIа арахецара шийгара доагIаш дола дакъа юкъехьу вай республика яйгача промышленноста болхлоша. ДIадахача шера цуи предприятешка арахийцар 38,5 млн. сом мах бола швейни, трикотажни баракъаш, кога буха гIирс, хIаьта планал совгIа декхар 701 эзар сома маьха товараш.

Парте съезда решенеш вахаре кхоачашъяр духьа ерригача промышленни предприятешта реконструкци а ю технически эрга а йоакх. Алхха 1981 шера цу отрасла предприятешка юкъейоалаяьй кердача техникагIа йола 56 мероприяти. 1976 шерагара 1980 шерага кхачачалца швейно-производственни объединенен Грознески кога гIирса фабрикен дIаоттаяьй 10 поточни механизировани линии. Масала, тоалуш латт швейни изделеш хьаяра технологи. Механизировать даьд догам деча цеха, дIаоттаяьй керда лакха овсарле йола 53 единица оборудовани. Цу дерригне а торо лу швейни объединене хьадеш дола баракъаш дика хилийта. ДIадахача шера паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахийцад 103 тайпа баракъа, 16,3 млн. сом мах а болаш, царца 72 тайпа берий кочамаш, 10 — берий сорочка, 8 тайпа кочамаш, 7 тайпа кхалнаьха баракъаш. Дикала лакха категоре эггара хьалха сийнай 84 тайпа баракъана. Назрановски трикотажни фабрикен Грознески кога гIирса фабрикен арахецача продукце ассортимент шерлуш а дикал лакхлуш а латт.

Предприятей болх толамца лелабе гIо ду: «СССР 60 шу дизара — 60 хьинарече къахьегама кIирал», Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу дизараи из шийлоIамагIа Россена юкъелхара 200 шу дизараш — даха ма доаггIара наькъа гIо!» яхача девизегIа яьржача социалистически лхьо. Отрасле предприятеша тIаийцад доккхагIа социалистически декхараш планал совгIа 800 эзар сомал дукхагIа товараш доха, кхы тIа а 700 эзар трикотажни баракъа арахеца, паччахьалкхен дикала Знак лара аттестаци е швейни изделей 80 модель кийчъе, продукце керда 28 тайпа арахецилга карадерзаде, 60 эзар кв. метр кIадаш кходе.

Социалистически яхье хьалха боагIа Грознески швейни объединено болхлой Магомадова Тамара Хасбулатовна, Богданова Клавдия Петровна, Хамидов Ширвани Алаудинович. Цар пятилетна 2,5 шера заданеш В. И. Ленин ваь 112 шу дузача дийнахьа кхоачашьян. ХIаьта пятилетка шин шера план кхоачашъяьй Верховод Екатерина Николаевнас, Мусаева Нура Гамзатовнас, Асхабова Раиса Исаевнас, Родинина Нина Ефимовнас. Хьалхалаттарий мугIарашка боагIа Назрановски трикотажни фабрикера коммунистически къахьегама ударникаш Богатырева Мухарбика ПIаьтамат, Евлоева Бийсолта Марем, Пальгиева Луиза, Богатырева Мухарбика Зайнап, Катаева Фатима, Костоева Тамара, Сагова Хадижат, Башха-дика толамаш доах кога гIирс беча фабрика болхлоша Косынина Нина Ивановнас, Гайтукаева Малкату Магомедовнас, Николаева Наталья Владимировнас, Федорова Валентина Яковлевнас, кхычар.

Цхьаболча болхлоша доаха доккхий толамаш маьхе да царга кхыбараш кхьачача, цудухьа дикагIа йола опыт вIашагIтохар а дIайоаржалр а социалистически лхьера керттера лостам а хиина дIаотта беза.

1981 шера къахьегама лхьа итогех КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо Грознески производственни швейни объединене хьожайир кховлагIа моттиг. Коллективана сийнай диплом, республикански Сийлен улга тIа льиккхай.

СССР хьаль 60 шу дизара, республика юбилейшта наньа долхаш Нохч-ГIалгIайчен яйгача промышленноста болхлоша нах гIадбуг швейни а трикотажни а изделей, кхалнаьха кога гIирса керда тайпаш арахецарца. Иштта, швейни производственни объединене бIаь эзарнел совгIа баракъа арахецаргда юбилейни хьисапе кийчдаь. Царна юкъе хургья маIача наьха сорочкаш, школьни костюмаш, берий а кхалнаьха а кочамаш. Назрановски трикотажни фабрикедаь арахецаргда аIамигача берий комплекташ, маIача наьха а кхалнаьха а чухьанахьа дувхаду баракъаш.

Яйгача промышленноста болхлой хьинар а низ а айбир КПСС ЦК-н СССР Министрий Советон «СССР яйгача промышленноста Министерства система производственни объединенешка, текстильни а промышленноста цхьайолча кхыча а отраслешка кадраш дIачIоагIъяра кхы тIа а де дезарех», баьча соцамо. Соцам тIа оттадаь да текстильни, кожевенни, кога гIирса промышленноста производственни объединене предприятей инженерно-технически балхахойи болхлойи къаьст-къаьстача категорешта керда тарифни ставкаш алапеши юкъедоаладелга. Цунна лаьрхIа хIара шера деша даха ха йоацача берий учреждениеш хьалъяра хьожаду 50 млн. сом, хIаьта 420 млн. сом — наха чубаха цIенош хьалдара.

Партеи правительствои еча йоакхонна жоп а луш республика яйгача промышленноста болхлой деррига кхоачамаш торонаш гуча а льхо советски нах тайп-тайпарча а дикача а товарашца Iалашбеча шоашкара доагIа дакъа юкъедахьа гIерташ ба.

Л. МУРАТОВА,
КПСС обкома яйгача, кхачан промышленноста, торговле отдела заведующи.

Цхьайтталагiча пятилетка шин шера план хаьал хьалха кхоачаш а еш. СССР-си Нохч-ГIалгIайчен автономен дезача цIейшта сийлеяца накъаяхара шерра социалистически яхь йоаржаьча Грознески производственни швейни объединене дукхача цехий коллективаша дика къахьегама совгIат кийчдаьд яйгача промышленноста болхлой дезача денна. Царех цаI я цхьоалагIча цеха коллектив. Товарни продукци арахецара пхе бетта план 102,8 процент кхоачаш а ль, заданел совгIа цо тийгад эзараш дола баракъаш.

Цехерча участкех цхьаккха лц юбилейни шера тIайиiча социалистически декхараш толаме кхоачаши тIехкхоачаши ца деш. Царна юкъе а эггара дикагIа лоархIачарех я мастера Е. В. Конорева кулгалдеча цхьоалагIча участка коллектив. Пхе бетта план 109,2 процент кхоачаш а ль, хIанз цуна кхоалагIча дена чотагIа баракъаш тегаш я из. Хьинаре къахьегарца шоай новкъостащта хаддаца хьокхам а телаш, хIаьшлехьа ах шера план кхоачашъяь итташ хIамаш тега мотористкаш ба цехе. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш К. Сабанова, Е. Каспарова, Л. Махлоева, Т. Закарова, Р. Шегеева, Г. Ю. Каталова, кхы дукхаберш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачаш а еш, шоаш тегаш дола баракъаш дикеи тIехдикеи мара хилийтац цар. Цудухьа ОТК болхлой тIа хьожаш боацаш дIадоххийт цар тийга баракъаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хIамаш тега мотористкаш К. С. Собанова, Р. Шагеева, Е. Каспарова, Г. Каталова, Л. Махлоева, Т. Закарова тийгача баракъага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ — ЙИЖАРИЙ БОГАТЫРЕВГIАР

Иттех шу мара дац Назрановски трикотажни фабрике йижараша Богатыревгiар Зайнапеи ПаьтIаматеи болх бу. Ханага диллача из йоккха юкъ яц. Цхьабакъда, цу лоацача хана йижарий сий чIоагIа айденнад коллективе. Тха фабрикерча хIамаш тегача мотористашта юкъе эггара дикагIа лоархIаш ба Зайнапи ПаьтIамати, ляхаш дувц хIамаш тегача цеха начальника Беков Бембулата, фабрика общественни организацей кулгалхоша.

Тха ударникаш, малкаш оал царех укхаза царца къахьегаш болча хIамаш тегараша а. Хьаьнала къахьегаш, башха-дика производственни хьокхамаш доахаш хиларах иштта доккха сий даьннад цар фабрика болхлошта юкъе. «Урхе яьккхача мухале атта я» оалаш да вай даьи ница. Цу коталоний новкъа болара дукха къахьега дийзад Богатыревгiар ПаьтIаматеи Зайнапеи. Шоаш юкъера школа йистельккхача малагIа къахьегама никъ каралоацаргба лха уйлаш дукха лизар цар. Школе дешаш болча хана массехказа цу фабрике экскурсе баха хиннача а кIезиг дукха маха баккха хоьча а цар лаьрхIар хIамаш тегарий гонзал карасрзве. Безаме тIаийцар фабрике къахьегаш барашта берашха кхийна мехкарий Богатыревгiар. ХIамаш тегача мотористкай говзал Iомаяра ученицаш болаш дIаболабир цар шоай къахьегама никъ. Болх беш боллашехьа чакхъяккхар хIамаш тега говзанчаш кийчбеш йола Назранера профессионально-технически училище. Ялх бутт балалехьа дикен тIехдикен дешаш училища а ученически практика а чакхъяьккхар йижараша. Юххьанца дена балхах дика кхеташ дIайолабаларах лущехьа балха йиьлагIа разряд елар царна. Тахан а тIехьа чIоагIа баркал яхаш ба уж цу хана шоай хиннача, новкъостал дарца чIоагIа накъаьшнача мастера Гиреева Лизайна. Ца ховш дар хьахьехар, балха тIа даьина гIалат кхы ца нийсдалийтара дола наькъаш довзийтар, яхаш дувц Богатыревгiар шоай хиннача мастерах.

Цехе хьалтеха доаллача хьокхамий улга тIарча итогашка хIара дийнахьа хьежар тхо, яхаш дувц Зайнапа. Тхоайчарел тIех производственни хьокхамаш дарашца яхье дувлар, царна нийсдала а гIерташ. Иштта къахьегаш массехк бутт боаллашехьа социалистически яхье хьалхалаттарий мугIарашта юкъе дахар тхо. Цох кхоачамбаь Iе лархIанбар оаха. Цу хана хьинаре къахьегаши башха-дика толамаш доахаши хиларца фабрике цIи хеза яр Аушева Мотя. Балха тIа цуница нийсъяла могаш цхьаккха хIамаш тега мотористка яц оалар цунах предприятерча болхлоша. Тхоай говзалах, хьинарах бIубеина долча тхоашца яхье ялара тIаьийхар Мотя. Массехк бутт балалехьа Аушевайчул дикагIа хилар тха производственни хьокхамаш. Цхьаккха бетта тхоца нийсъяла могаш хIамаш тегарех саг яцар.

Балха тIа из коталояьккхачул тIехьагIа цу тIа саца лархIанзар йижараша Зайнапеи ПаьтIаматеи. Шоайла Социалистически яхье баьлар. Цкъа цхьанне, тIаккха вокхо йоахаш хьалхара моттигаш йоахар. Беттагара беттага тоалора цар производственни хьокхамаш. тIа-тIа дикагIа хулар тегаш дола баракъаш. дукхагIа хулар шоай опыти дикагIйола балха методаши дIайовзийташ цар Iомабеш бола говзанчаш. Цхьаккха ди дIалахийтацар цар сменни норма 200 — 210 процент кхоачаш ца еш.

Дукхача хана деназ хIамаш тегача болх беш бола къахьегама ветеранаш а тIехьа цецбувлар цар хьинарах.

Иштта къахьегаш болча йижарашта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар. Цар сурташ хьалтехар цехен предприятен Сийлен улга тIа. ХIамаш тегача цехе латтача баракъаш тегача машинех цхьаккха яц царна шаьрра болх бе ца ховш.

СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен сийлахьча юбилейн сийна къахьегама вахте эттача хIамаш тегача йижараша Зайнапеи ПаьтIаматеи социалистически декхараш тIаийцад цхьайтталагIча пятилетка план шин шереи ах шереи кхоачашъе. уж декхараш тIехкхоачашдеш да цар. ХIанз 1983 шера октябрен ноябрен чотагIа къахьегаш ба уж.

Хьинаре къахьегарал совгIа общественни балха тIа а дика дакъа лоац Богатыревгiар Зайнапеи ПаьтIаматеи. Цкъа санна дукхаза хийржаб уж профсоюза цехкома членалла. Предприяте эггара дикагIа бола кагирхой хьехамчаш а лоархIаш ба уж. Цар шоай опыт дIа а луш, кийчбаь хIамаш тегараш итташ ба. Укх тIехьарча шерашка Зайнапа кийчбаьрех ба Барахоева Макка, шоай зIамагIйола йиша Зарема, кхыбараш. Зарема а ший йижарий санна хьинаре къахьегаш я. Укх шера тIеххьарча беттай чотагIа къахьегаш я из.

ХIамаш тегача мотористкай Богатыревгiар Зайнапеи ПаьтIаматеи производственни хьокхамаш [illegible] а доахаш дукха совгIаташ тийннад царна. 1974 шера дена цхьа шу дIадахачаш царна «Социалистически яхье [illegible]» Знак ца луш.

Б. КОСТОЕВ.

Iилма—юрта боахама

НАХА ХЬАЯЬ ДАЬГIЕНАШ

Туркменсе Узбекистанен Iилмахой ба даьгIений продуктивность лакхъяра наькъаш лахара, яьсаленашка тIаюхла хIамаш совъядара эффективни методаш оттаяра тIадерладаь балхаш деш. АПН корреспондента Дмитриева Маргарита дехаргIа уж практически тохкамаш мел маьзе да дувц Туркменсин ССР Iилмай Академо яьсалений институтa баьцовгIий эколого лабораторе заведующе, СССР Пачхьалкхен преме лауреата, биологически Iилмай доктор Гельды Мукхадова.

— ДукхагIча даьхьа гетгара лоха хул яьсаленашкарча даьгIенийлахьташка доаьхари культурий хьун [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... (Туркмене территоре дукха хIама ца эшаш 80 процент дIалоац цар).

1981 шера «Яьсаленашка» [illegible] ... [illegible]

гин оттаргIа. Юкъерча Азе каракулеи ма лелаяра практикана уж шерра юкъеяхьаргIа» СССР Пачхьалкхен преми хьоащаьяр туркменски узбекски Iилмахой группана.

[illegible] ... Юкъерча Азе Каракумски [illegible] дукха-дукха дукхача районашка.

— [illegible] практически лоархIам яхи i?

Ния тIаухийт яьсаленаш-карча даьгIений доакъара ресурсех хьаьнвалагIа пайда ийбара, керда доакъара баьцовгIаш культурана чуяхьара [illegible] ... [illegible]

Iилмахоша отта а яь ... [illegible]

Туркмене яьсаленашка, масала, тха разработках пайда а эцаш хIанзало тоаяьй 1,5 миллион гектар даьгIенаш, Узбекистане — 1,7 миллион.

[illegible] ... [illegible]

ХIанз укх сахьате хьинаре дакъа лоацаш да тхо «Сага биосферех» яхача ЮНЕСКО Дунен халкъашта юкъерча программа арахи проектаех деча тохкамашта юкъе.

Тха института база тIа шера цкъа хул моттигаш яьсаленара дукъаьларча къовсама проблемах йола Азе, Африка, Латински Америка дерIаухача мехкий Iилмахойен специалисташтен лаархIача дунен халкъашта юкъерча курсий занятеш. Курсий задугIархой хьожаш йолча керттерча темех цаI я «Эколога, управлени, даьгIеной продуктивностьа», яхар.

(АПН).

Говраш лелаяр — пайдане гIулакх

[illegible] ... Сунженски районе «Путь к коммунизму» яха колхоз [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... колхозаша шоай мохьаш [illegible] ... П. Г. Солимановайтен И. Н. Болдыревайтен.

— Моахаш дIа-йоха ихьа техника торецай шоана?

[illegible] ... колхоза кийй чу 65 говр [illegible] ... [illegible]

ферме ю шоай говраш л. [illegible] ... [illegible] ... Говрах лаьна дукха дувца йиш я, цар махбаь а шерсаш. Укх лелаяра а царца шоай моьхьаш дIа-йоха ихьа «Путь к коммунизму» [illegible] ... [illegible] ... 300 говр [illegible] ... [illegible]

Д. ЛЕБЕДА.

...ЕШ ХЬАБОАГІА

Укхаза а дика къахьегаш хилар коммунисташ. Царех ба Кодзоев Асхьаб, Евкуров Ляхан, механизатораш Аушев Юсап, Евкуров Руслан. ХIара дийнахьа механизаторашa нормагIа 14 гектар мара йоацача 25 гектар соягIа дІаювра доакъара лаьрхІа хьанкІаш.

Коммунисташта дика хов делхача догІаша мел новкъарле льй, цудухьа цхьа минут эсхьа ца йовеш къахьег цар, кхоачамбоацараш нийсделча цхьа хІама дисац цар на тохкаш. Масала, 31 мае ханнахьа хьатІалилар хьажкІаш, цудухьа ах сахьта лаьттар механизатораш. Из бахьан долаш къамаьл хилар совхоза кулгалхошца, цар решени йир хьажкІаш тІайола трактори тележкаш кхай тІара дІа ца кхувлз, аьнна.

Коммунисташ хаддаза хьож хьажкІаш йоагІача бесса дІаюй. Механизаторашa Горбаков Гурсмана, Манкиев Жабраьила цхьан дийнахьа 30 гектар соягІа хьажкІаш дІайийра. Цеибаьлар коммунисташ, цар вІаштІехьдалалар 27 гектар мара дІас. Уж дІабахачул тІехьагІа цар хьажкІаш дІайийнача лаьттага хьежар отделене управляющи Тимурзиев Іалихан, дукхача шерашка хьажкІаш кхееш вола говзанча Кодзоев Бахьаудин. Цхьаццайолча моттигашка лаьтта йоацаш яр хьажкІаш.

ІуйранйIа цар хьажкІаш дІайийнача лаьтта шоай собране коммунисташа гулбир берригa механизаторш. Царна эхь хетаргдолаш къамаьл а дир, преми ялацар. Цул соягІа шоллагІча дийнахьа цар бaь «дика» болх бувцаш отделене пенгазета а арадаьлар.

Дика вІаштІехьдаьннхад партийни, профсоюзни организацешa социалистически ехь леллира гІулакх. Тхо нига хиннача дийнахьа рабочкома председатела делкъийна механизаторашта цІе вымлелаши вахан премеши дІалуш вар. Дукхьал кхаь дийнахьа баьча балхах Кодзоев Бахьаудина делар 40 сом. КхоалагІча отделенера механизаторашта цаІи ахи оклад елар. ШоллагІча отделенера механизатораш а соягІатаица белгалбаьхар.

Иштта цхьа минут ха эсхьа ца йоаш, КПСС майски Пленума решенешта жоп а луш, къахьегаш хьабоагІа совхозера лаьтта лелалераш, механизатораш, царна юкъе хьалхле леласш ба коммунисташ.

А. САГОВ.

...ра школа, детсад, лыжни база, административни здани, наха чубаха нйсазза вІаштІардаь массехк цІа.

Укх шера гІишлонхоша хьалъль яькхий къонача болхлошта лаьрхІа комфортабельни общежити чуйола нйсазза вІаштІаръь корпус.

Совхозни поселке хьалдеш латт культура ЦІа, 130 моттиг йола кафе, торгови центр, бытовой гІулакхаш лу комбинат, спортивни зал, цек ду бассейн.

Халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш ду ха хьатІакхоачаш латтача хана пропагандисташен агитаторашен харжархошта дувц советски наха карагІдаьнначa къахьегама толамех, КПСС XXVI съездeн КПСС Центральни Комитета майски (1982 ш.) Пленумен решенеш толаме кхоачашъяра тІехьа лоаттабеча къовсамерча цар декхарех.

СУРТА ТІА: «Заречье» яхача совхоза агитаторий группа. Аьрдехьара аьттехьа: юртарча спортивни клуба председатель В. М. Палкин, инженер-электрик В. П. Туренков, тепличницаш Л. А. Шибина, Р. В. Ефремова, Л. В. Морозова, В. С. Лукьянова.

В. КОШЕВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

...ски горкома хьалхарча секретара П. А. Бусева тхога хоам бу статья тІа дийцар бакъхиларах. «Яхьа — хІара денна терко» — яха критически материал КПСС ГК бюро заседане йийцай.

«Кавказ», «Сагопшинский» яхачен М. Горьке цІерагІчен совхозий партийни организацешен кулгалхошен социалистически яхь йоаркаяра а бІаьстан кхашкара балхаш вІаштІехьдахара а бу болх кхоачамболаш ца хилар белгал а доаккхаш, КПСС горкома бюрос декхарийла баьб уж газета статьи тІа дувцаш дола кхоачамбоацараш дІадахара де мел дезар да.

* * *

Укх шера 5 мае «Сердало» тІа араьнначар «Картал аракхьа» яха материал. Цу тІа дувцар Назранен района цхьайолча юрташка бокъо а йоацаш лаьттаw дІателарах а бихача цхьаболча наха дІалувцарах а.

Цу хьакъехьа жоп дайтача Назранен района юрта боахами управлене начальника С. Сагова яду: ««1982 шера 5 мае «Сердало» тІа «Картал аракхьа» яьнна юрта а болаш араьннача материала тІа дийцар бакъдолаш да.

[illegible]

Халкъа судахой харжара накъадолхаш

РСФСР цІерагІа

— ХІана цхьакха а хаттар да са хьога: маца а малагІча гІулакха а тІайийхар Іа тІема форма.

— Клиенташ болча водача хана сайх дикагІа тешаш боллийтар дукъа тІаювхар аз из.

— Іа шоаш Іехабеш хилярах сакхувцарий цар?

— ВІалла а шек и хилацар.

— Мичара йорабоагІар хьона иштта атта тешаш бола нах?

— Цу гІулакха дика гІонч вар са. Яр, сона уллув вагІар.

Из къамаьл хилар Заводской халкъа суде Соколовен пуп новкъостал деш хиннача Юсуповен дош дувцача. Хьалхар вар атта тешаш болча наьха руйкъагІа нахаш хиннав, шоллагІар — уж цуна хьалохаш. Цу тайпара болх нах корабичa Соколова тІа юкхаш хиннай тІема форма, машина тІа а хайна клиент вахача кхо водаш хиннав.

— Машин [illegible] бенам болаш вий кхоь? — [illegible] хиннад цо.

— Дукха за и аз цунга са тувсь.

— Хьона [illegible]

[illegible]

дукхаванца хиннад цун. Следстви еча хана гучадаьннад нах Іехна а беш, 28 эзар сом цо даьккхилга.

Заводской районни халкъа суде Коструба Вячеслав Георгиевича кулгал а деш къестадаьча дукхьача дешаех цаІ дар из.

Киевщине йолча Воронов яхача юрта ченхдаьннад В. Г. Коструба бералла. Кхузи воагІаш Грозне наха венав. ВорхІ класс яьнхачул тІехьагІа ветеринарни курсашна дийна а дийна, ветфельдшер хиннав цох. Цеча Зенаре гІулаш деш а хиина цІавеча «Ветснабсбыта» болх баьб.

ТІом болабеннача хана Грозненски пехотни училище курсант хиннав. ЭламагІнола лейтенант и волаш, нийсенни Сталинградски тІем тІа. Укхаза хаьл чоп ньй цун. Госпиталера араьнначa нисе нестроевой мара нийдаш вац, аьнна отташаь. Иштта командовано тІема училище дьеха вахийтар из. Укхаза тІема училищей нидраш нийсьен хиннав В. Г. Коструба. 1940 шера тІем тІара [illegible]

[illegible]

йолча хана тІанйца соцам нийса бий хьожар. Судахо гІалат вала йиш яц, хІана аьлча дувцар сага дош да.

— ХІана а диндешa дац сона хьалхарча деношка оаха къестадаь дешош, — догалуш Вячеслав Георгиевича. Цкъа оахи дийцар собеса болхлой Стоматовен Поляковен дош. Документашта подделка а еш, доагІачул дукха гІа пенсеш теларах бехк бора царна. Техкача гучадьлар Стоматов бехке воацилга, дерригa а леладаьр Поляков хиннавар.

Судахочо кІоаргга дош тохкаш хиннилга хьахьоихаш дола масалаш кха а дукха а доаладе йиш яр.

Заводской районни суде В. Г. Коструба вошаш дешаша хьоаш, уж къестадеш ба цун коллегаш Ивалиев Генаа Усманович, Албаков Ибрахьим Гусейнович, Доншина Раиса Федоровна.

— Тха тешаме гІончаш ба халкъа заседателаш, — йоах Вячеслав Георгиевича. Судахошта нийса дакъа доаІ цар дош тохача, приговор ийдеча.

[illegible]

С. ВОРОНИН.

Доазол дехьара

Миллионаш бола Астрале баха нах выступленеш еш ба герзаш дІадахара лаьрхІача ООН Генеральни Ассамблеи шоллагІча сесcе болх толаме чакхбалар лоаш. Берригачa мехкаш машара тІехьара болам хьаллоацаш, кердача тІема кхерама духьаларча дукхача наьха демонстрацеши митингаши хул. Манифестацешка дакъа лоацараш белгалдоах машара тІехьа болча австралийски къовсамхой керттера декхар ядерни кхерама духьалара шерра болам хьабелгеи мехкарча дерригача машар безаш долча низашца цхьана леладу гІулакхаш чІоагІделгеи да, яхаш. Цар тІахьийхаб австралийски континентера американсии базаш дІаяхара тІехьо, индийски океанах «машара зона» яра тІехьа шерра кампани йоаржае аьнна, хІаьта иштта Фрейзера правительствагара хьадийхад дунен халкъашта юкъерча ареие блокех дІа ца кхетара политика лелаелга, американски глобальни стратегена мохи юкъе увлача АНЗЮС яхача тІема блока юкъера мохи юхабаккхара политика лелаелга.

СУРТА ТІА: Сиднея улицашка хиннача тІема духьаларча манифестацена юкъе дакъа лоацараш.

ТАСС фотохроника.

Чехословакера хоамаш

«МАЬКХИ МАШАРИ МАССАНЕНА А

Июнь болани июль болабеннача деношкеи Праге болх беш хургьа ялата йола VII Дунеи халкъашта юкъера конгресс.

— Укх шера чехословацки правительства вІашагІтохаш йолча конгресса девиз — «Маьхки машари массанена в», — йоах хьоар доаккхачен маьхка-пекарнен промышленноста пражски Іилма-тохкама института директора, конгресса прогресса программа оттаяра йолча комитета председатела Иржи Голоса. Дунен халкъашта юкъерча вІашагІкхетаре дакъа лоацаргдарaша дувцаргда плантеи маьхка продуктайн производство тоара, пайда нйбаре, потреблене дешаш. Цар йиш хургьа чехословацки предприятешкеи Іилма-тохкама институтащкеи хила. ВІашагІйохкаргьл машиний, оборудоване, лаборатории приборий, бедала, тара, хІаьта иштта торни приборий, бийдача изделий дунен халкъашта юкъера выставкаш.

Алена ХЕЛЦДОВА,
чехословацки журналистка.
(Орбис—АПН).

«ТАТРА» ТУНДРЕН ЯЬССАЛЕНЕН

«Татра» яхача марках йолча чехословацки мовхьаш кхухьача автомобилех дукха цецбоаккхаш дола историеш дувц. Цкъа, масала, ша баьча хи тІа гІолла йодача машина кІалхера ша кагбеннаб. Іан хьалашка хьайоаккхалургйолаш а хиннаяц. Цудухьа грузовика гонахьа сома дос дехкад бІаьсти ша болабеннача хана из теІаль каг ца яйта. Ша бешачул тІехьагІа, «Татра» хичура хьалькхача, лехкар заингани лоталой хьежача, мотор атта болх бе а болабенша, дІайолаеннай машин.

Шоаш дика хилар хьагойтад «Татра» яхача мовхьаш кхухьача автомобилаша тІон гІуми йолча яьссаленний хьалашка, царна ІаткъацА лоамашкара кІеанга кхотадена фо. Цудухьа цецвоала хІама дац, чехословацки экспорта лоархІаме дакъа уж машинаш хилар а, хІаьта «Татра — Копршнвице» яхача автомобильни заводага заказаш шорта хилар а.

Предприяте продукце эгтара йоккхагІа йола заказчик — Советски Союз. ДезткъалагІа шераш декъадалалехьа СССР яйта, лаьрхІа да цхьадола дакъа лаьрхІа арктически хьалашка болх бара хьаьнь йола 15 эзар машин. ХІаьта пхе шера экспорте гІоргьа «Татра» автомобилаш ткъаь пхъ мехка.

Предприяти шерлуш латт, автомобилий керда тайпаш арахеца Іомалу — масала, къаьстта хьу кийчъеча болх берг бола, юрта боахама йола седельни тягачаш, пухкаш дІайоаха, хий детта, цІи йоаю машинаш.

Иржи ВРАБЕНЕЦ,
чехословацки журналист.
(Орбис—АПН).

КЕРДА КУРОРТНИ КОМПЛЕКСАШ

ЧССР а СССР а профсоюзаша барт баьб шиъ курортни комплекс хьалъяра хьанехьа: Ялте — чехословацки граждананта, Карлови Варашка — советски гражданашта.

[illegible]

(АПН).

Дунен халкъашта юкъера заметкаш

«ДоттагІий союз» — США-и Израили

Оаха бакъду тхоаш Израиль герза дикалга диллача Гаргарча Малхбоале тІех хилийта гІерташ хилар, аьнна заявлени йир укх деношка США оборона министра Каспар Уайнбергера. Дерригa чулоацаш аьлча, керда цхьаккха хІама а дац американски администраце викала заявленеца. Теркам тІаозаш я из фраза чуйоагІа контекст. Дувцаш хиннар дар цхьайолча Іарбий пачхахьалкхенашка американски герз дохкарах дола дош. ХІаьта США тІема ведомства кулгалхочо кертагІдаккханза дaргдоацаш лаьрхІар цу поставкаша Израила кхерамзленна цхьаккха а зе дерг ца хилар. ХІана аьлча, цкъа-дале, США дилла а Іалашдергда Израила герз дикалга дилла ВІашагІкхийтта Штаташкара Іарбий пачхахьалкхенаш кхухьачул тІех хулга. ХІаьта, шоллагІа - дале, Уайнбергара яххача бесса, «герз дохкара чотах» Гаргарча Малхбоалерча «ший союзникий сеть» шер а еш, «чІоагІъю ВІашагІкхийттача Штаташа ший хьашташ, регионерча ший доттагІий хьашташ, цу дакъо Израила дараш а лорадара таро».

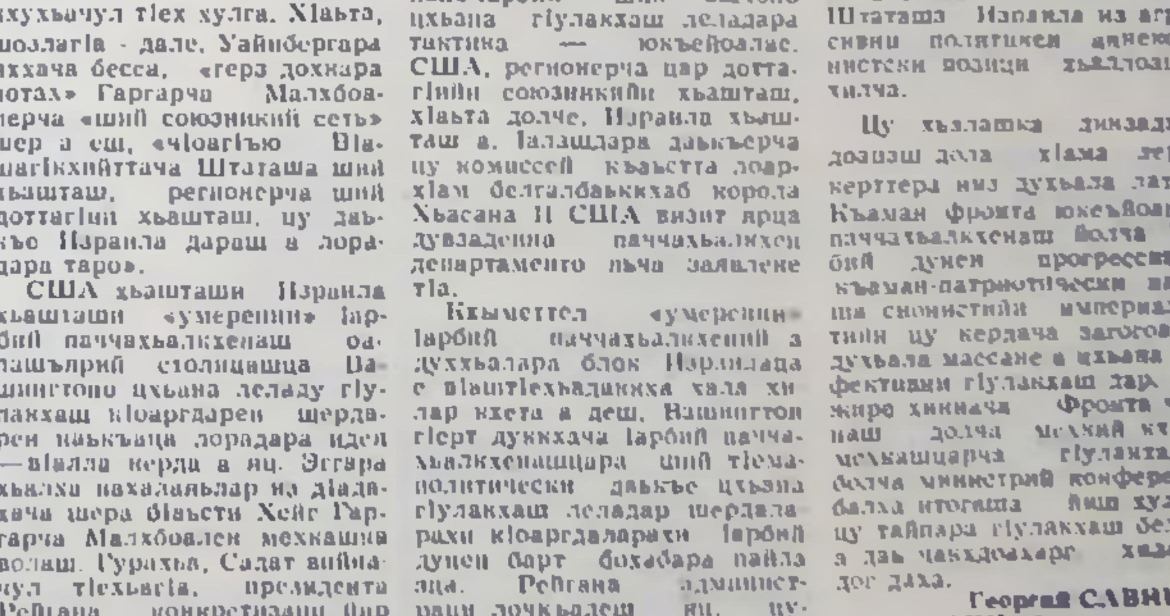
США хьашташи Израила хьашташи «умеренни» Іарбий пачхахьалкхенаш оалашъярий столицашца Вашингтоно цхьана леладу гІулакхаш кІоаргдарен шердарен наькъаца лорадара идеи — вІалла нерда а яц. Эггара хьалха пахалаяьлар из дІадахача шера бІаьсти Хейг Гаргарча Малхбоален мехкашка волаш. ГурахьА, Садат вийначул тІехьагІа, президента Рейгана конкретизаци йир цуна. «Вашингтон пост» яхача газета интервью луш умеренни Іарбий пачхахьалкхенаштеи Израилаи цу регионе американски хьашташ Іалашдулургхилар кертагІ а доаккхаш. ХІаьта цхьайола Іарбий пачхахьалкхенаши Израили юкъе а йолаш йола «стратегически консенсус» вІашагІйолла гІертарах Вашингтона хІама хинналеце а, американски империализмо де дагакхоабаш дола уж стратегически гІулакхаш кхоачашдара новкъа кІезиг дукха дІахьалхашкахьа-м яхай. ВІашагІкхийттача Штатий вІаштІехьадаьннад дукхача Іарбий пачхахьалкхенашца цхьана болх бергбола тІема гІулакхашта йола комиссеш хьае, тІехьагІо Израиль а юкъейоагІаргйолаш долча дукхача оагІонаша цхьана гІулакхаш леладара новкъа лаьккха лаьрхІа йола американо-Іарбий - шин оагІоно цхьана гІулакхаш леладара тактика — юкъейоалае. США, регионерча цар доттагІийи союзникийи хьашташ, хІаьта долче, Израила хьашташ а. Іалашдара даькъерча цу комиссей къаьстта лоархІам белгалбаьккхаб корола Хьасана II США визит ярца дувзаденна пачхахьалкхен департаменто лъча заявлене тІа.

Къычеттел «умеренни» Іарбий пачхахьалкхений а духьалара блок Израилаца е вІаштІехьаданнха хала хилар кхета а деш, Вашингтон гІерт дукхача Іарбий пачхахьалкхенашцара ший тІемa-политически дакъе цхьана гІулакхаш леладар шердаларахи кІоаргдаларахи Іарбий дунен барт бохабара пайла эца. Рейгана администраци лочкъадеш яц, цунах ВІашагІкхийттача Штаташта аргйола гІойле Израилаи Египтаи юкъерча машара договора кулгаш яздарах яьнначул йоккхагІа хургйилар. Духхьала цудухьа гІерт Вашингтон ший контрагенташка — американски тІоя герзи кхоачарашка гІолла кэмп-дэвидски договорий цхарала юкъе йоалла Египет Іарбий мехкий Лигана юхаюкъеяхийта. Океанал дехьа лерхІа бокъо а йолаш лерхІаш ба Египет цу тайпарча ЛАС юкъеяхаро из организаци йохаль ца Іеш, тІехьара а, кэмп-дэвидски соглашени тІаацаш йола Іарбий мехкех Израиль а юкъейоагІаш йола американски тІъама кІал латта блок хьаяра йола хьдда база ма йий.

Американски администраце планаш Іарбий пачхахьалкхений къаман суверенитета Іарбий къамаш мукъадахара болама бола цІенхоштара кхерам боаллаш я. Кэмп-Дэвид Іарбашта кахьерчаяра ерригa варианташ цхьа хІама хувцадала йиш йоацаш шоаех доаллаш ма йий, из хІама за Израиль ше оккупировать даь деррига лаьтташ юхалургдоацаш а палестинний шоай пачхахьалкхе хилара йола бокъо хулийтар йоацаш а хилар. ТІаккха малагІа ба хІаьта кэмп-дэвидски соглашени тІаэца раьза хинназ аьнна Іарбашта хула йика болх. ВІашагІкхийттача Штаташ Израила из агрессивни политикен аннексионистски позици хьаллоацаш хилча.

Цу хьалашка динадаргдоацаш дола хІама лерхІ. керттера низ духьала латтен Къаман фронта юкъейоагІеи пачхахьалкхенаш йолча Іарбий дунен прогрессивни, къаман-патриотически низаша сионистий империалистий цу кердача заговоро духьала массане а цхьана эффективни гІулакхаш хар. Алжире хиннача Фронта членаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхашта болча министрий конференце балха итогаша йиш хулийт цу тайпара гІулакхаш белгал а даь чакхдоахарг хилар дог даха.

Георгий САВИН.
АПН обозреватель.

НЬЮ-ЙОРК. «Хургйолча [illegible]

[illegible]

М. БЕЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БССР операн балетан Ленина ордена Паччахьалкхен академически Доккха театр... Шовзткъе итт шу гаргга йолча хана хьадоагӀаш да цун истори. Цу хана театра сцена тӀа хьахьекхай дуккха классически тӀехьален, къаман музыкальни драматурге произведенеш, еккаш хиннай хӀанзарча советски композиторий произведенеш. Театро хьалкхехьай республикал арахьа хиява ца Ӏеш мехка довзочел арахьа а шоаш бовзийтача дирижерий, хореографий, иллиалархой, балета артистий массехк тӀехье. Белорусски артистий искусство дӀаяйзай США, Англе, Франце, Канада, дукхача социалистически мехкашка.

Тахан театра афишана зрителла безам тӀаувза дуккха хӀамаш довзийташ йолча цӀераша. Цу тӀа я Дж. Россине «Севильски цирюльник», Е. Глебова «Тиль Уленшпигель», Ж. Бизе — Р. Щедрин «Кармен — сюита», Е. Петрова «Сотворение мира», Н. Римски-Корсакова «Снегурочка», Г. Вагнера «Тропою жизни», кхыйола дика спектаклаш.

Сурта тӀа: «Снегурочка» яхача Н. Римски-Корсакова опера тӀара сцена.

В. Межевича сурт. ТАСС фотохроника.

Грознерча экранаш тӀа

«КОНДОРА» КХО ДИ»

ЦРУ... Вайна дика довз уж алапаш. Фуд царна тӀехьащка латтар, малагӀа «фирма» я из тийша болх лелабер, нах боабер. Денгара ди массаза доал говзагӀа хул цун тийша болх, хала дале а ала дезаш да, укх тӀехьарча хана цхьанкха къайле а йоацаш США политика цунца ювзаенна хилар. Цудухьа цу гӀуланхо фу дакъаргда ховш бола нах, цунах кхераш ба. Цу проблемех лаьца непайоазоно, телевидене, радиос дуц, цунах лаьца книжкаш язду, спектаклаш хьттаю, кинофильмаш доах. Цар дика гучабоакх ЦРУ тийша болх, лаьттан тайп-тайпарча миниӀегашка цар боабу нах, хьебу тӀом. Цу гӀуланкхах лаьца дувцаш да цхьаькха фильм — из даьккхар ва «Оттаяь говр ювлга, бакъдеций» яха ира социальни фильм даьккха американски кинорежиссер Поллак Сидней.

Цу шай фильме дакъа лаца по хьийхаб цӀи хеза бола лакха говзал йола, дог цӀена дола прогрессивни актераш Данауэй Фей (из вайна вовз «Оклахома, ше йолчча тайпара» яхача фильмах, Редфорд Роберт — США актерех эггара дикагӀа вовзаш вар).

Д. Рейфила сценарех режиссера Семила оттадаьча укх фильме дакъа лоацаш ба артисташ, Робертсон Клифф, Фон Зюдов Макс, кхыбараш.

«ШОЛЛАГӀА ЙОЛА СЕСАГ»

Венгерски французски кинематографисташа даьккха е фильм шай тайпара стилистика а сюжет а йолаш да, вайна йовзаш йолча «бевама треугольникаь» лаьца дувцаш дале а.

Картина тӀа дувцар — итт шу чулоацаш ха йолаш хӀама да — доккха истори чудоал Сильвии, Акошеи, Ирэнеи вахаре...

Укх фильме зрителий эггара хьалхара вӀашагӀкхетар хул цӀи хезача, Ӏалаьматерча дикача французски актрисаца, «кердача седкъаца» — Юппер Изабелаца. Укх фильме цо кхолл Ирэна сурт-сибат. Сильви роль — венгерски актрисас Монори Лилис. Сильви маьра Акоша роль — польски актера Новицкий Яна, дукхача фильмашка ловзаш хиларца вайна вовзаш волча.

Месарош Мартас Короди Илдика сценарех даьккхача укх фильме ловзаш ба актераш — Перцел Зита, Сабо Шандор, Янчо Золтан, кхыбараш.

ЮХА А ЭКРАНА ТӀА

Къона зрителаш сакъерда а луш хьожаргба 1965 шера М. Горьке цӀерагӀча киностудес оттадаьча «Алешкина чарахьал» яхача фильмага.

Укх тӀа дувц садике а па ухаш, дер-дайна, сакъердаме хӀамаш лохаш хьал-Ӏа ухаш лелача Алешкацеи цун новкъосташцеи хиннача тамашийнача хӀамаех...

Фильме дакъа лоацаш ба Титнов Алеша, Кукил Валера, Янковская Оля, Корецкий Владимир, Дорожкина Нина, кхыбараш.

Юха а экрана тӀа доал вайна массанена дика йовзаш йолча А. С. Пушкина «Руслани Людмилаи» яхача поэмах 1072 шера «Мосфильме» режиссера Птушко Александра даьккха шин серех дола художественни фильм.

Цу фильме вай цӀаькъа а вӀашагӀкхетаргда бовзаш а безаш а болча инноактераш: Петрова Натальяца, Коминец Валереца, Федоров Владимирца, Абрикосов Андрейца, Невинный Вячеславаца, Мокшанцев Олегаца, Ахметов Русланаца, Мартинсон Сергейца, кхычарца.

В. КОВАЛЕВА.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

12 июнь

С. М. Кирова цӀерагӀча культуран салаӀарен парк. 14.00. «Советски республикай муамаш» яха радиоконцерт. 15.00. Кинолектори. «Узбекски ССР» яха устни журнал. Книжкай выставкана юхера литературни обзор. «СССР дуней халкъашта юкъера хьал» яха лекци. 21.00. «Пятилетка хоамаш» яха кинофестиваль. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне артистий концерт.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. Кинолектори. «Дийца къовсам лоаттабу кинос» яха лекци. 16.00. «Цхьан гӀабоахаш да илли а къахьегам а» яха концерт. 18.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. Болх беш я «ВӀашагӀкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Болх беш я «Дуненга хьожаш я камера» яха документальни фильма киноклуб. 20.00. Кинолектори. «Дуне тахан».

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 14.00. «Болх беш я социалистически демократи» яхача выставка юххера беседа. 17.00. Белорусски ССР хетаяь «Цхьан дезале» яха кинофестиваль.

Химикий культура Дворец. 10.00. В. И. Ленинах йола стихотворени дикагӀа ешаш болча чтеций конкурс. 11.00. «Тхона машар эш» яха киноутренник. 17.00. «СССР халкъий музыкальни искусство» яха лекци-концерт. 18.00. «Хьамсарча мехка гӀолла» яха кинопрограмма.

А. М. Горьке цӀерагӀа клуб. Болх беш да «Искорка» яха берий кинотеатр.

13 июнь

С. М. Кирова цӀерагӀча культуран салаӀарен парк. Яйгача промышленноста Денна хетадаь наьха салаӀар. 10.00. «Къахьегама а коталон а байракх хьу оаха» яха радиоконцерт. 10.00. Грозненски производственни швейни объединене балхахой коллективни салаӀар. Гойтаргьа баркъий керда модаш. Швейни объединене художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Кинолектори. «Нохч - ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, шийлоӀамагӀа из Россена юкъеяха 200 шу» яха лекци.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. «Сакъердаме ахка» яха берий фильмай кӀира. Гойтаргда «Шийтта бутт» яха художественни фильм. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. Болх беш я «ВӀашагӀкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Болх беш я «Дуненга хьожаш я камера» яха документальни фильма киноклуб. 20.00. Кинолектори. «Мукъача республикай йохаргйоаца цхьоагӀо» яха кинолекци.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 15.00. Войновен Поровскойи цӀерагӀча поселкай цӀейн. Хетадаьд Нохч - ГӀалгӀайчен автономи 60 шуи шийлоӀамагӀа из Россена юкъеяха 200 шуи динара. Къахьегама а СийлахьбоккхачА Даймехка тӀема а ветеранашца вӀашагӀкхетар, художественни самодеятельноста концерт.

Халкъий доттагӀалах даьнна беркат

ЦХЬА ДЕЗАЛ САННА

Вай мехка деррига а рузкъа хьаькхеллад цхьана бахаш, цхьана къахьегаш болча советски наха. Халкъий доттагӀалах мел доккха беркат даьннад ховргда город Назрана историга хьежача.

Ткъаьхт шу хьалха юрт хиннача, цох хӀанз йоккха промышленни центр хиннай. Укхаза баламах балам а техьа, цхьана къахьегаш ба гӀалгӀай, нохчий, эрсий, хӀирий, татараш, кхыча къамех бола нах.

Со цӀакъа а хиннавац къаман къестадеш. Цхьа дезал санна лаьрхӀаб аз СССР баха нах. Эрсий къаман дега йовхал, цун камаьршал, со хьаваьнача деррига къаман санна, сона а хоалинай массаза. Уж ба сона В. И. Ленина, А. С. Пушкина, Л. Н. Толстойе бийца эрсий мотт Ӏомабаьраш.

ТӀема халача шерашка са оагӀув хьаллаьца, массаза сона уллув хилар эрсий, кхыча къамех бола новкъостий. ЦӀаккха а дицлургдац сона цкъа тхо атаке долхаш са новкъоста Минаков Николайе лаьнар: «Политрук, хьо сов лакха ва. Батальона хьалха со хургва». Кхыметтел дага а доханзар сона се тӀехьанка а ваьна, новкъост хьалхашка ваккха. Минаков санна бераш бар фашизм эша а яь, котало лаькхараш.

Тхьовра тхоай городах лаьца дийцар цӀеэнг - дукха кӀоаргден дуцца безам ба са хӀанз. Хьалха йоалув ца ховш хиннача мехка хиппа хувцамаш дикагӀа гургда цифраш йоалайича. Таханарча дийнахьа город Назране йолча промышленни а юрта боахама а объекташка, дешара заведенешка, учрежденешка къахьегаш ва лакхера образовани йола 820 саг, 1500 саг юкъера лаьрххӀа образовани, 5600 саг юкъера образовани йолаш ва.

Алхха 1081 шера тха городерча промышленни предприятешка — уж бархӀ я — 40 миллион 373 эзар сома мехьа продукци арахийцай.

Аз кулгалдеча тӀема а къахьегама а сийлен музея коллективо шай декхар лоархӀ ДаймохкА лорабеш хиннача, тахан маьарс къахьегаш боахкача наьсархоша дахьа толамаш массанена а дӀадовзийтилга. Юбилейни шера тӀайнйцача социалистически декхарех оаха лерхӀ 9 эзар саг мусе тӀаэца, 6 эзар гаргга сага мусе болаш гӀулакх де. Цул совгӀа маьхах 240 экскурси еръргья. Дукха материалаш гулъергья промышленни предприятешкара, юрта боахамера, культурах лаьца. Халкъий доттагӀалах даьнна беркат дувцаш выставка кийчъергьа.

Къаманашта юкъера доттагӀал чӀоагӀдара тӀабийрза ба тха деррига а болх. Музее ухача наха оаха ешача лекцешка дуц вежарий хьисапе советски наха шоайла леладу гӀулакхаш. Белггала моттиг дӀалоац кхуваш боагӀачарна патриотически интернациональни кхетам баларо.

Тайп - тайпарча къамех болча наха шоайла гӀуланхаш леладеш, дӀа-са новкъостал деш дукха а моттигаш я тха городе. Масала, 35 шера АМООС-е болх беш хиннав Пономаренко Василий Иванович. Цамогаш а хиина ше кӀалвисача тӀема а къахьегама а ветерана ше дӀаволлилга дийхар Абадиейген Мальсаговген. Цу тайпара дола дехар дергдац дега безаш, ше тешаш волча новкъосташка мара. Даьча васкетага хьежжа дӀавеллар Василий Иванович. Цу тайпара дола масалаш са вахаре а практике а кӀезига хиина дац.

Т. МАЛЬСАГОВ,
тӀема а къахьегама а сийлен Назрановски музея директор.

ЮРТАРА КОВ, УЛИЦА

Са мукъа доакххаш цӀенеи хозеи я вай республика юрташкара улицаш. КӀира теха, гонахьара лаьтт аьхка гаьнаш, хоза ль коанаӀараш, буц тӀаьшна ковнаш. Цкъа Москвера вена хьаьша Серженль-Юрта йӀаьхача улицах чакхваьлар хӀара цӀенна хӀана даш аьнна сурташ доахаш, даьхар цо уж сурташ шийна хозаеннача коанаӀарий. Геттара хоза хийттар цунна цхьайола коанаӀараш. Шоайла тара доацача цӀеноша юрта сибат доакххаш йола ансамбль ю. ДӀаяхача ханара дар санна дац хӀанзарча юртий сурт, городской поселкашта дукхагӀа тара лест уж. Водопровод, электричество, канализаци, газ я юрташка хӀанз.

Бакъда, дӀадаланза да юрташка бахача наха шоай ковнаш бӀеха леладу гӀулакхаш, улицаш тӀа Ӏододача хин юхе аратувс нувхаш. Цар доалахьа дола хьайбаш юрта гӀолла кортамукъа лел, улицаш бӀехъю, гаьнаш йоаю. Цу тайпарча гӀулакхаша доакха зе ду сага, эггара хьалха цу юрташка бахача наха.

Шалински районерча Курчалой яхача юрта центральни улица тӀа йоал книжни тика, кафе, газеташ дохка киоск, универмаг юртсовета исполком, кхыйола общественни здани. Шӏрча да укхазара гӀулакхаш: машинаш лела ниъ бӀеха ба, дукхача хана деза дӀалхаза нувхаш гулъеннай, дӀа-са кхайса яла яьннаш, бӀеха да витриннай кораш. Цецвоаккхаш да цу улицаш тӀара предприятий а юртсовета исполкома болхлой а цу гӀулакхаца хьашт ца хилар. Цу тайпара моттигаш кӀезига яц вай республике. Кастнастта го йиш я юрта йистошкен Ӏододача хин йистошкен гулъяь кхалаш. Масала, Катыр-Юртагахьара Ачхой-Мартане чуволлаш, е Шалински района Майртуп яхача юрта йоаллача гӀувна юхе. Дукха я болх беш йоаца хин колонкеш, водопроводни гӀувнаш погӀараш доацаш я, цар чу нувхаш хул.

Юрта ваха хӀара саг хила веза шай ваха моттиг хозъе гӀерташ, гонахьара Ӏалам лорадеш, санитарни культура лакхъяра къовсам лоаттабеш!

Нах бахача моттиге органически нувхаш хул. Царна юкъе еб микробаш. Цудухьа ковнаш хӀара дийнахьа цӀенде деза, нувхаш къайлача ящикашка лелае еза. ХӀайбаш чудола моттигаш а хила еза цӀена.

Цхьайолча юрташкен станицашкен мела хий ийду гӀувнаш я. Цар чура хий бӀехлургдоацаш яь хила еза уж. ХӀаране хила деза погӀар, лаьрххӀа хий хьалъийду ведар.

Цхьаккха тайпара бокъо яц улицаштен, Ӏододача хин йистошкен нувхаш дӀаккувса. ХӀана аьлча, ахкан хана бераш массаза а цу хила доахкаш хул. Массавар оарцагӀа вала веза вай республикера хиш цӀена хургдолаш хилийтара.

Баннахьа хургдар аьнна хет, кхыча областашка санна юрташ, улицаш, ковнаш цӀена леладара социалистически ихь йоаржайоре. Цу яхьа итогаш хьахьокхаш «Санитарный крокодил» яха пенгазет а долаш, арахецаш.

ХӀаьта цхьаьнха а да хилча баннахьа хеташ. Ерригача гуйрен Ӏай коашка гулъяь нувхаш цхьан бӀаьсташ дийнахьа арахьу вай. Из баннахьа дац, нувхаш гул ца е еш, цу сахьате дӀаяха еза коашнара. Кхыча тайпара хилча, цу гӀуланхо тайп-тайпара во лазараш хьоаду.

Лоаца аьлча, цертера дар да хӀара ков, карт, улица, хиш, еррига юрташ цӀена хилар, цига бахача наха гигиенически бокъонаш телха ца яр, шоай юрта цар цӀено леладар. ЦӀено — вай могашал, цудухьа цӀена хила деза ков-карт, гонахьара моттигаш.

А. Х. ОШАЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай республикански санэпидстанце отдела заведующий.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
12 ИЮНЬ

8.00 — «Ха».
8.45 — «АБВГДейка».
9.15 — Ленински комсомола преме лауреат.
9.50 — «Шоана, лай-ноаной!».
10.20 — «Спортлото» 24-гӀа тираж.
10.30 — «Кхераш боацаш дӀа-тьа лелар».
11.00 — Молдаве декоративно-прикладной искусство.
11.30 — «Фильминната». Кинопрограмма.
11.45 — «Гаранттай» яхача фольклорни ансамбля концерт.
12.15 — «Коцюба Николая дешила сахьат». ВЛКСМ XIX съезда делегатех йола телевизионни очерк.
13.30 — «Поэзи» яха альманах.
14.00 — «Космонавт Филипченко кхоалагӀа орбита». Телевизионни документальни фильма премьера.
14.30 — «Кердадараш».
[illegible] — «Ветер странствий» яха бераша дола художественни фильм.
16.05 — Документальни фильм.
16.35 — «Хьайбий дуней тӀа».
17.35 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенске беседа.
18.05 — «Мурад Камилех. Ритмаши шераши» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.10 — Мультипликационни фильмаш.
19.35 — «Са доттагӀ Мегра» яхача телевизионни документальни фильма премьера (Франци).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Голубой огонек» (I мая программа).
23.15 — Яйгачи атлетикаь йола дуней халкъашта юкъера ядь.
23.45 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.20 — «Унахцӏена хила лоаш хьо вале».
8.35 — Мехка телевизионни студей документальни фильмай программа.
9.00 — «Шин оаза йола атараш». Телевизионни художественни фильм. 1-ра сери.
10.15 — «Ӏуйранара почта». Музыкальни программа.
10.45 — «Сакъердаме старташ».
11.30 — «Котало яьнкхараш». Фронте хиннача доттагӀий клуб.
13.00 — «Шоана, лай-ноаной!» (нохчий меттала).
13.35 — «Ералаш». Киножурнал.
13.45 — «Театри замен». Тбилисера Кагирхой спектаклай Хьалхара Еррисоюзни фестиваль.

САРАТОВСКИ ТЕЛЕВИДЕНЕ СТУДЕ ПРОГРАММА

15.00 — «Полтацара вӀашагӀкхетар». К. Панькин.
15.15 — Ю. Симакина балет. «Шарманщик и муза».
15.35 — «Саратовски алата ва». Телевизионни очерк.
15.45 — Концерт.
16.15 — Телевизионни документальни фильм.
16.50 — «Дуней халкъашта юкъера обозрени».
17.10 — «Ленинйана». Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай драматически театра спектакль (нохчий меттала).
19.00 — «Замахо» (гӀалгӀай меттала).
19.30 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — «Шоана, доакъараш кийчдераш!». Концерт.
20.55 — Байдаркаши Каноэи песна хьоахаш да тӀа гӀолла хахкарах. йола СССР чемпионат.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Здравствуй, это я». Художественни фильм.

13 ИЮНЬ
ЯЙГА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Музыкальни тика». Фильм-концерт.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гӀуллакх деш ва!».
11.00 — «Унахцӏено», Ӏилмай-популярни программа.
11.45 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Ӏилмеи техникеи». Киножурнал.
12.30 — Кхачан программа — деррига халкъа гӀулакх. («Юртара сахьат»).
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Г. Боровик. «Бузмос-Айресера интервью». Фильм-спектакль.
16.25 — «Вот мчится тройка...».
16.55 — «Тахан — Яйгача промышленноста болхлой Ди». Передаче даьла доац СССР яйгача промышленноста министра Н. Н. Тарасова.
17.15 — «Шун хьаькатех». Яйгача промышленноста болхлошта хетаяь музыкальни программа.
18.00 — «Дуней халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Киноминьбара клуб».
20.00 — «Васильева Верас чудел шо...».
21.00 — «Ха».
21.35 — П. Н. Чайковски цӀерагӀа дуней халкъашта юкъера конкурс.
22.00 — Футболах йола Дуней чемпионат. Аргентини йолагон вӀашагӀкхеа командаш. Испанера передача. Перерыве (22.45) — Футболах йола дуней чемпионат дайчарах йола репортаж.
23.45 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка в [illegible]».
8.15 — «Цхьана — барт тайна дезал». Махачкалера передача.
9.30 — «Шин оаза йола атараш». Телевизионни художественни фильм. 2-гӀа сери.
10.45 — «[illegible]. Пионери».
11.30 — «Кисват дола хоза». Телевизионни документальни фильм.
12.00 — Концерт.
12.15 — «[illegible]».
14.15 — «[illegible]» телевизионни клуб.
15.30 — «[illegible]».
16.00 — Мультипликационни фильм.
16.30 — «[illegible]». Телевизионни художественни фильм.
[illegible]

РАДИО

12 ИЮНЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетай обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.35 — «[illegible]» яха литературни журнал (нохчий меттала).
10.15 — «ЦӀи сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
10.35 — Хоамаш.
11.00 — «[illegible]» яха радиокуц (эрсий меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (эрсий меттала).
11.30 — «[illegible] да хьуна». Юрта боахама [illegible] йола музыкальни программа (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа Ӏуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Промышленноста болхлошта». Концерт (гӀалгӀай меттала).

УКВ

18.00 — «[illegible]». Музыкальни передача.
18.52 — «[illegible]». Концерт.
19.17 — «[illegible]». Концерт.

20.15 — «[illegible]». У. Гайсултанова [illegible].
20.32 — Халхара музыка.

13 ИЮНЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан [illegible]» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — «[illegible]» (эрсий меттала).
11.15 — Яйгача промышленноста болхлой Денна хетаяь программа (эрсий меттала).
15.15 — «[illegible]».
18.00 — «[illegible]».
18.30 — «[illegible]» яха радиокуц (эрсий меттала).
19.00 — «[illegible]». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «[illegible]».
18.41 — «[illegible]».
19.10 — «[illegible]».
19.40 — «[illegible]».
20.10 — [illegible].

ФЕ ХИЛА

ДӀайолдаенна школьникий каникулаш. Укх деношка бераша дукхагӀа йола ха ара [illegible]. Цхьайола бераш [illegible] [illegible]

[illegible] хьадеха хӀама дац, тӀаккха хьенгара хьадеха доагӀа уж бахьан долаш [illegible]? [illegible]

[illegible] УАЗ-469 яхача автомашина водителя Б. Т. Гетагашева цхьан улицагӀа машинана [illegible] 3 шу даьннача [illegible] тӀатехай, [illegible].

Шалински районе Цхьа юрта [illegible] «Жигули» яхача автомобиля шофера С. Ш. [illegible] машина тӀатехай 4 шу мара даьннац волча [illegible] Иахида.

Надтеречни районе [illegible] [illegible]

[illegible] Хелена. [illegible] болници [illegible].

Город Грозне Красных фронтовиков яхача улицагӀа [illegible] машина [illegible] [illegible] Мамаев Руслана.

ДӀадахача кӀирагӀа (3—10 июнь) республика наькъаш тӀа 32 авари хиннай, 5 саг венна, 17 саг лазийна.

НГАССР МВД ГАИ.

Хоамаш

Тахан республико гӀолла [illegible]

Метеостанци.

Редактор Т. А. ГЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Мамакаева, ул. 62. Телефонаш: редактора — 2-48-57; редактора заместителя — 2-86-07; [illegible] — 9-24-04; промышленностан транспортан — 9-24-01, юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-06; кехатай — 9-24-07; корректоран — [illegible].

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Мамакаева, 62. Телефоны: редактора — 2-48-57; заместителя редактора — 2-86-07; ответственного секретаря — 9-24-05; [illegible] партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры 9-24-06; писем — 9-24-07; корректорской — [illegible].

Газет арахуьйла шинарен, ерен, шоллгӀен деношка

С-00104 «Грозненский рабочий» издательства типографи. Мамакаева, 62. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамакаева 62. Заказ № 2452.